

A kísértés műhelytitkai

Két részlet az apoftegmák tematikus gyűjteményéből

V,46. Volt egy öreg remete, aki előrehaladt az istenfélelemben, és Antinoé környékén lakott. Úgy hallottuk azoktól a szerzetesektől, akik ismerték, hogy szavai és tettei sokaknak nagy hasznára voltak. Mivel az ellenség irigy volt rá, mint mindenkire, aki az erény útján jár, a jámborság látogatásával az alábbi gondolatot sugallta neki: „Nem illik, hogy mások szolgáljanak neked, vagy hogy kiszolgáljanak, hanem inkább neked kellene másoknak szolgálnod. Végezd el tehát te magad a szolgálai munkát, add el te a kosaraidat a városban, az árán pedig vedd meg, amire szükséged van, és azonnal térj vissza remeteségedbe.” Ezt pedig azért sugallta az ördög, mert irigy volt az ő szívének csendességére, az Úrral való meghitt kapcsolatára és arra, hogy sokaknak hasznára van. Az ellenség tehát emiatt mindent latba vetett, hogy vadászhasson rá és valahogyan fogást találjon rajta. Mivel a remete meg volt győződve arról, hogy a gondolata helyes, lement a monostorából, s bár sokan csodálták őt akkoriban, és ismert, híres embernek tartotta mindenki, akivel csak találkozott, valójában még tapasztalatlan volt a csábító sokféle cselvetéseivel kapcsolatban. Mivel tehát hosszú idő után

---

A sivatagi atyák mondásaiból, történeteiből több gyűjtemény született. Míg a magyarul is olvasható betűrendes gyűjteménybe a név szerint ismert szent öregek történetei kerültek, addig a lelki élethez kapcsolódó témák szerint összegyűjtött ún. „szisztematikus” összeállítás (*collectio systematica*) a név szerint ismert szentek apoftegmái mellett sok névtelen sivatagi szerzetes szellemi hagyatékát őrzi. Az itt közölt két történet a latinnál lényegesen bővebb görög gyűjteményből származik, előbbi a paráznaságról szóló fejezet egyik gyöngyszeme, míg a második az alázattal kapcsolatos szövegeket egybegyűjtő 15. fejezet darabja. A fordítás alapjául szolgáló szövegek: J.-C. Guy: *Les apophtegmes des Pères. Collection systématique*, Paris 1993, vol. I, (SC 387), 294–300, ill. vol. II, (SC 474), 362–364.

először újra nővel találkozott, s gondatlansága miatt hagyta magát félrevezetni, egy félreeső helyre ment, ahová az ellenség is vele tartott, és a folyó partján vétkezett az asszonnyal. Azt fontolgatva, hogy bizonyára örvendezik az ellenség az ő bukásán, s hogy megszomorította az Isten Lelkét, az angyalokat és a szent atyákat, akik közül sokan még a városokban is képesek legyőzni az ellenséget, egészen kétségbe esett saját sorsa felől. Igen elszomorította, hogy még csak nyomába se ér az ilyen atyáknak. Elfeledve, hogy Isten erőt ad azoknak, akik komolyan bíznak benne, s nem látva gyógymódot elkövetett vétkére, a folyó sodró áradatába akarta vetni magát, így téve teljessé az ellenség örömét. A nagy fájdalomtól egészen elgyengült a teste, s ha a könyörülő Isten nem sietett volna segítségére, bizonyosan meghalt volna anélkül, hogy bűnbánatot tart, nagy örömet szerezve ezzel az ellenségnek. Végül azonban magába szállt, és elhatározta, hogy még nagyobb fáradozást vállal magára bűne miatt, s hogy könnyek között, bűnbánó szívvel fogja kérlelni az Istent. Vissza is tért tehát saját remeteségébe. Magára zárta az ajtót, s úgy sírt, mint aki halottat sirat, könyörgött Istenhez, virrasztva és igazi bűnbánatot tartva. A teste már egészen elgyengült, de még nem érezte úgy, hogy már eleget vezekelt. A testvérek gyakran felkeresték, hogy épülésükre szolgáljon, de hiába zörgettek, azt mondta nekik, hogy nem nyithat nekik ajtót. „A szavamat adtam, hogy egy éven át keményen vezekelni fogok” – mondta ilyenkor nekik. S még ezt is hozzátette: „Imádkozzatok értem!” Nagy bajban volt, hogy mit is mondjon ilyenkor azoknak, akik hallották, nehogy megbotránkoztassa őket, ugyanis tiszteletben álló, nagynevű szerzetesnek tartották. Kitarzott tehát egy éven át hűségesen böjtölve és komolyan vezekelve. Amikor végül elközelgett Húsvét napja, a szent feltámadás éjszakáján, amire már a szent vasárnap reggele virrad, fogott egy új mécesest, s előkészítve beletette egy új edénybe, majd letakarta az edényt, s estétől kezdve állva imádkozott ezekkel a szavakkal: „Együtt érző és könyörületes Istenünk, te, aki azt akarod, hogy még a barbárok is üdvözljenek, és *eljussanak az igazság ismeretére* (1Tim 2,4)! Hozzád menekülök, Uram, minden hívők atyja. Könyörülj rajtam, aki oly sokszor bántottalak meg téged, örömet szerezve ezzel az ellenségnek! Íme, halott vagyok, mert az ő szavának engedelmeskedtem. De Te, Uralkodó, aki könyörülsz azokon is, akik istentelenek és könyörtelenek, s aki a felebarát iránti könyörületre tanítasz, tekints az én megalázottságomra! Hiszen neked semmi sem lehetetlen, az én lelkem pedig mint a por, úgy szóródott szét az alvilágban. Tanúsíts irgalmat irántam, hisz jóságos vagy a te teremtményeidhez, s a már nem létező testeket is kész vagy életre kelteni a feltámadás napján. Hallgass meg engem, Uram, mert szinte eltávozik belőlem a szellemem és az én koldus lelkem. Elolvad a testem is, amit beszennyeztem, s már nem tudok a te félelmedbe burkolózva élni, mert nem lehetek biztos afelől, hogy bűnbánatomat elfogadva megbocsátottad az én vétkeimet, s így kettős kétség gyötör

engem. Kelts életre engem, akinek összetört a teste, s parancsolj a tűznek, hogy gyújtsa lángra ezt a mécses, s megbocsátásodnak hála, hadd bizzak újra a te irgalmadban! Engedd, hogy ezután megtartsam parancsaidat és ne tágítsak a te félelmedtől mindaddig, amíg csak életet adsz nekem, s hogy most már hozzád méltón szolgáljalak téged, ne úgy, mint azelőtt.” Miután bőséges könnyhullatás között ezeket elmondta, a feltámadás éjszakáján felállt, hogy lássa, meggyullad-e a mécses. Amikor levette róla a leplet, és látta, hogy nem gyulladt meg, újra arcra borult, és így kérlelte az Urat: „Tudom, Uram, hogy a küzdelem azért adatott számomra, hogy koszorút szerezzek, de én nem tudtam kellően ügyelni a lábamra, hanem a testi élvezet miatt inkább azt választottam, hogy az istentelenek büntetése legyen az osztályrészem. Mégis kímélj meg engem, Uram, mert lám, újra megvallom elégtelenségemet a te Jóságodnak angyalaid és minden igaz léleknek színe előtt. S ha nem okoznék vele botrányt, megvallanám az emberek színe előtt is. Könyörülj meg tehát az én lelkemen, hogy majd másokat is könyörültre taníthassak! Igen, Uram, kelts életre engem!” Miután háromszor imádkozott így, végül meghallgatásra talált. Mikor felegyenesedett, látta, hogy a mécses ragyogva ég. Ujjongva az Istentől kapott reménység miatt, s megerősödve a szívbeli örömben, csodálkozott Isten kegyelme miatt, mely betöltötte őt, majd így szólott: „Hálát adok neked, Uram, mert ennek az új és nagy jelnek a révén irgalmaztál nekem, aki méltatlan vagyok az életre és a világra. Kíméld meg tehát az én lelkemet, te, aki embereket szerető Isten vagy!” A testvér ily módon kitarzott a dicsőítésben és az Úrnak való hálaadásban, s közben felvirradt a szent nap. Őt pedig annyira eltöltötte az Úrban való örvendezés, hogy még a testi ételről is megfeledkezett. A mécsesben lángoló tüzet azután megőrizte élete minden napján, utántöltötte az olajat, hogy mindig magasan álljon benne, s hogy sose aludjon ki. Az Isten Lelke így aztán újra szállást vett őbenne, s mindenki számára ismertté vált, hogy milyen alázattal dicsőíti az Urat, s ad hálát néki. Amikor pedig a lelke eltávozóban volt, halála előtt pár nappal látomása volt, s így szenderedett el az Úrban. (N 175)

XV,118. Egy testvér, aki a remetecellákban lakott, az ördög működésének köszönhetően gyakran esett a paráznság bűnébe. Ennek ellenére újra meg újra erőt vett magán, s nem hagyta el a szent ruhát. Szerény liturgiáját végezve kérlelte Istent, és sóhajtozva így imádkozott: „Uram, látod az én késztetésemet, győzz le engem a te erőddel! Akár tudom akarni, akár nem, ments meg engem! Mivel sár vagyok, áhítom a bűnt. De mivel te hatalmas Isten vagy, téríts el tőle! Hiszen ha csak az igaz emberen könyörülsz, abban semmi nagy dolog nincsen. S ha csak a tiszta embert mented meg, azon nincs semmi csodálkozni való. Mert az ilyenek méltók arra, hogy irgalmat nyerjenek. Tegyen hát csodát a te irgalmad velem, méltatlannal, ó Uralkodó, s így mutasd meg a te emberszeretetet, mert a szegény rád hagyatkozik” (Zsolt

9,35). S ezt elmondta minden nap, akár elbukott a kísértésben, akár nem. Egyszer aztán, amikor éjnek idején a szokásos bűnébe esett, azonnal felkelt, és elkezdte az éjszakai zsolozsmát. A démon pedig, látva reménységét és Istennel szembeni vakmerőségét, szemmel látható alakban megjelent neki, s így szólt: „Te itt zsololtározol? Hogyhogy nem pirulsz fülig szégyenedben, amikor Isten színe elé állsz, s hogy mered a nevét a szádra venni?” A testvér azonban így felelt neki: „A cella olyan, mint a fémműves műhelye: néha te ütsz a kalapáccsal, néha meg téged ütnek. Mindhalálig kitartok tehát a veled való harcban, amíg csak le nem gyűrlek. És bizony megesküszöm neked arra, aki *eljött, hogy a bűnösöket megtérésre hívja* (vö. Lk 5,32): addig fogom kérni szünet nélkül Istent, amíg csak harcolsz ellenem, s majd meglátjuk, ki győz, te vagy Isten.” Ennek hallatára a démon így felelt: „Bizony, akkor inkább többé nem háborúzok veled, nehogy még a végén kitarásod révén koszorút szerezzek neked!” S attól a naptól fogva eltávozott tőle a démon. Íme, milyen jó dolog a kitarás, és az, ha nem térünk el szándékunktól, még akkor sem, ha gyakran megesik, hogy a harcban kísértésbe vagy bűnbe esünk. A testvér pedig, miután eljutott a töredelemre, cellájában ülve siratta bűneit. Amikor a gondolata azt mondta neki, hogy „szép, ahogyan siratod a bűneid”, ő akkor így felelt: „Átkozott legyen ez a szépség! Hiszen mit használ Istennek, ha az ember előbb elveszíti a lelkét, aztán meg ül, és könnyezik miatta, s nem tudhatja, végül megváltásra talál, vagy sem.” (N 582)

(Baán Izsák fordítása)